

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN PSİKOSOSYAL
ÖZELLİKLERİ İLE ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Merve BAĞCI

Denizli - 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN PSİKOSOSYAL
ÖZELLİKLERİ İLE ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Merve BAĞCI

**Danışman
Doç. Dr. Atiye ADAK ÖZDEMİR**

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Merve BAĞCI

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans sürecimde güler yüzü, engin bilgisi, tecrübesi ile yanımda olan ve bana her zaman bir arkadaş gibi yaklaşan, yoluma ışık tutan Değerli Hocam Sayın Danışmanım Doç. Dr. Atiye ADAK ÖZDEMİR'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Birlikte sadece akademik ve mesleki bilgi alışverişinde bulunmak dışında hayata ve çocuklara dair gerçekleştirdiğimiz sohbetleri unutmayacağım.

Her zaman yanımda duran ve beni destekleyen, tüm zorlukları birlikte aştığımız, yoğun çalışma temposuna rağmen kızlarına ve bana sabırla ve sevgiyle yaklaşan Canım Eşim'e sonsuz teşekkürler. İyi ki varsın!

Kızlarıma; yüksek lisans sürecime ışık ve renk kattınız. Eğitimim boyunca sabırla ödevlerimin bitmesini bekleyen Canım Kızım Serra'ya ve hiçbir şeyden haberi olmasa da bu zorlu süreçte bana her zaman neşe veren Canım Kızım Sena'ya sonsuz teşekkürler.

Yüksek lisans eğitimimde birbirimizi görmememize rağmen her konuda bilgi alışverişinde bulunduğumuz ve desteklerini esirgemeyen sınıf arkadaşlarıma ayrıca teşekkür ederim.

Ve bu not kendime: Işığı hep önünde ara,
Geçmişte kalan gölgendir.

ÖZET

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Psikososyal Özellikleri İle Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

BAĞCI, Merve

Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Atiye ADAK ÖZDEMİR

Ocak 2022, 50 sayfa

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Denizli ilinde resmi bağımsız anaokulu ve anasınıfında görev yapan 104 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu, Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği ve Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda katılımcı öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ve öz yeterlilik inançlarının cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alıp almama değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar çalışmaya katılan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığının öz yeterlilik ile toplam puanları ve sosyal öz yeterlilik alt boyutu ile arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulguya göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile akademik öz yeterlilik alt boyutu, mesleki öz yeterlilik alt boyutu ve entelektüel yeterlilik alt boyutu ile arasında düşük ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, psikolojik dayanıklılık, öz yeterlilik

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	vii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.5. Sayıtlılar.....	5
1.6. Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	7
2.1.1. Psikolojik Dayanıklılık.....	7
2.1.1.1. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler.....	9
2.1.1.1.1. Risk faktörleri.....	9
2.1.1.1.2. Koruyucu faktörler.....	10
2.1.1.2. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin özellikleri.....	11
2.1.1.3. Öğretmenlik mesleği açısından psikolojik dayanıklılık.....	12
2.1.2. Öz Yeterlilik	13
2.1.2.1. Öğretmen öz yeterliliği.....	14
2.2. İlgili Araştırmalar	15
2.2.1. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar.....	15
2.2.2. Öz Yeterlilikle İlgili Araştırmalar	22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	25
3.1. Araştırmanın Modeli.....	25

3.2. Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Araçları	26
3.3.1. Öğretmen Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği (ÖÖİÖ).....	26
3.3.2. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Psikolojik Dayanıklılık	26
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu	27
3.4. Verilerin Toplanması	27
3.5. Verilerin Analizi	28
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	29
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	31
5.1. Tartışma ve Sonuç	31
5.2. Öneriler	34
KAYNAKÇA.....	35
EKLER.....	40
EK 1. Araştırma İzin Belgesi	40
ÖZGEÇMİŞ	42

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde ilk olarak araştırmanın problem durumu açıklanmıştır. Ardından sırasıyla problem cümlesi ve ilişkili olan alt problemler belirtilmiştir. Daha sonra ise araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, sayıtlılar ve çalışmada bulunan kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Doğumdan önce başlayan ve yaşam boyunca devam eden eğitim sürecinde, bireyin olgunlaşması sonucunda ortaya çıkan bazı kritik dönemler vardır. Bu kritik dönemlerden biri de okul öncesi olarak adlandırdığımız 0-6 yaş arasındaki dönemdir (Aslanargun ve Tapan, 2011). Çocuk bilişsel uyarının ve dil etkileşimlerinin zengin olduğu, pozitif sosyal duygusal ilişkiler yaşadığı ve bağımsızlığının desteklendiği bir çevrede zaman geçirdiğinde büyümesi ve gelişmesi sağlıklı bir şekilde gerçekleşir. Aynı zamanda öğrenmeye olumlu yaklaşır. Bu çevre ise etkili ve nitelikli aile ortamı ve okul öncesi eğitimi demektir (MEB, 2013).

Çocuklar okul öncesi eğitim döneminde hayatlarında ilk defa eğitim, öğretmen ve okul kavramlarıyla tanışırlar. İlk tanışmanın bireyler üzerindeki etkilerini düşünerek bile okul öncesi sürecinin önemini daha iyi anlayabiliriz (Ayaydın, 2010). Okul öncesi dönem çocukların tüm gelişim alanlarında hızlı geliştikleri, her uyarana karşı daha duyarlı ve potansiyellerini gerçekleştirebilmek için hazır oldukları önemli bir dönemdir. Çocukların bu dönemde karşılaştıkları olumlu ve olumsuz deneyimler onların hayatlarını etkileyen faktörlerdir. Bu nedenlerden dolayı çocukların okul öncesi dönemde aldıkları eğitim her unsuru ile çok önemlidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Kutsal mesleklerin başında gelen öğretmenlik, tüm dünyada tanınan ve saygı duyulan bir meslektir. Geleceğimiz için önemli olan çocukları, anne babalarından sonra karşılaştıkları öğretmenler eğitir ve yetiştirir. Toplumun ve çocukların eğitim ile olumlu etkiler yaşamaları öğretmenlerin meslek gerekliliklerini gerçekleştirmeleri ile sağlanır (Tuğluk ve Kürtmen, 2018). Okul öncesi kurumlarında programın etkili ve verimli şekilde işlenmesi öğretmen tarafından gerçekleştirilir. Programdaki amaçların gerçekleştirilmesi öğrenme sürecinin planlanması, uygulama ve değerlendirme aşamaları öğretmen tarafından yürütülmektedir. Öğretmen eğitimin niteliğinin belirlenmesinde ve eğitimin amaçlarına ulaşmasında en önemli değişkenlerden biridir (Kök, Çiftçi ve Ayık, 2011; MEB, 2013). Öğretmenlik mesleğinin hedef kitlesi insan olduğundan bu meslek çalışanlarının veliler,

öğrenciler, yöneticiler, meslektaşlar ve benzeri konularda stresle karşılaşmaları daha olasıdır. Yaşanan stres öğretmenlerin psikolojik, fizyolojik ve davranışsal durumlarını etkilemektedir. Bunun yanı sıra okula bağlılıkları azalabilmekte, performans düşüklüğü ve tükenmişlik yaşayabilmektedirler (Gencer, 2021). Öğretmenler mesleklerini yürütürken kendilerini güdüleyici stres kaynakları ile ya da engelleyici stres kaynakları ile karşılaşmakta ve engelleyici stres kaynakları ile karşılaştıklarında her zaman kurumsal destek almaları mümkün olamamaktadır. Öğretmenler kurumdan destek alamadıklarında streslerini gidermede bireysel çaba sergilemekte ya da meslektaş desteğine başvurumaktadırlar (Göksoy ve Argon, 2014). Psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik inancı öğretmenlerin stres yaratan durumlarda başvurabilecekleri bireysel kaynaklar olarak gösterilebilir.

Psikolojik dayanıklılık, bireyin travmatik bir olay yaşadığında ya da stres verici bir durumla karşılaştığında bu olumsuzluklar sonucunda hastalık ve stres durumlarını azaltan, yaşamdaki güzellikleri görebilmesini ve kendi hayatı üzerinde yetki sahibi olduğuna inanmasını sağlayan ayrıca çevre koşullarına uyumunu kolaylaştıran kişilik özelliğidir (Aydoğdu, 2013). Öğretmenlerin mesleğinde başarılı olması için yoğun stres faktöründen uzak olmaları gerekmektedir. Öğretmenler tarafından gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri stres yaratan durumlarda etkilenmeden ve psikolojik açıdan dayanıklı olarak gerçekleştirildiğinde daha etkili olacaktır. Tükenmişlik durumuyla baş etme ve öğretmenlik mesleğinin kişiler üzerinde oluşturduğu stresli yönleri karşısında sağlam durabilme adına öğretmenlerde psikolojik dayanıklılığın artırılması önemlidir (Sezgin, 2012).

Öğretmenlerin stresle başa çıkmada başvurdukları bireysel kaynaklardan biri de öz yeterliliktir. Öz yeterlilik kavramı ilk kez Bandura (1982) tarafından gündeme getirilmiştir. Bandura bireylerin kendi yetenekleri ile ilgili inançlarının belirli bir durumda sergileyecekleri performansı belirleyebileceğini ileri sürmektedir (Hazır Bıkmaz, 2004)

Araştırmalar öz yeterlilik düzeyinin bireylerin psikolojik iyi oluşları ile ilişkili olduğunu ve öz yeterlilik düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluşunda arttığını ortaya koymaktadır (Kılınç, 2017). Bandura tarafından öz yeterlilik herhangi bir problem durumu karşısında kişinin kendine olan güveni ve soğukkanlılığını koruyup akliselim ile davranma durumudur. Öğretmen ya da öğretmen adayının yüksek öz yeterlik inancı kendine olan güvenini artırır. Bu da öğretmen ya da öğretmen adaylarının kendini yenileyen, geliştiren olmasını ve sosyal, mesleki ve entelektüel bilgi birikimiyle eğitime

katkılarını artacaktır. Öğretmenlerde düşük düzeyde öz yeterlik inancına ise eğitime katkı sağlamasından ziyade, eğitime sorun teşkil edecektir (Tetik, 2021). İçinde bulunduğumuz pandemiden kaynaklı kaygının çalışanların psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediğini, öz yeterliliğin ise aracı rolü üstlendiğini ilişkin araştırma bulguları mevcuttur (Çiçek ve Almalı, 2020). Pandemi döneminde yapılan güncel araştırmalar okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik düzeylerinin onların uzaktan eğitim sürecindeki eğitim öğretim süreçleri ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Havuz, 2021).

Alan yazında farklı branşlardaki öğretmen ve öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançlarının ve psikolojik dayanıklılıklarının ayrı ayrı (Gömlüksiz ve Serhatlıoğlu, 2013) ya da farklı kavramlarla ilişkili olarak (Şahin-Sak, 2015) ele alındığı pek çok çalışma mevcuttur Ayrıca öğretmen adaylarının öz yeterlilik inançları ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki alan bir araştırmaya rastlanmıştır (Sarıtaş, 2019). Okul öncesi eğitim alanında çalışan öğretmenler hitap ettikleri yaş gurubunun küçük olması nedeni ile ailelerle daha fazla etkileşimde bulunmakta ve diğer branşlardan farklı stres durumları ile karşılaşabilmektedir. Bu nedenle bu meslek alanında çalışanların psikolojik dayanıklılıkları ile öz yeterlilik inançlarının ilişkisinin incelenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu nedenlerden dolayı öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları ile öz yeterlilik inançları arasında ilişki olup olmadığı konusunun araştırılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasında ilişki var mıdır? sorusuna yanıt aranmıştır.

1.1.2. Alt Problemler

- a) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- b) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- c) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri kıdem durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- d) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır?

- e) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- f) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri çalışılan okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- g) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- h) Okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasında ilişkinin olup olmadığını incelemektir. Araştırmanın diğer amacı ise; öğretmenlerin psikososyal özellikleri ile öz yeterliliklerinin medeni durum, mesleki kıdem, çalışılan okul türü, MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma geçmişleri değişkenlerine göre incelenmesi ve anlamlı farklılıkların olup olmadığının belirlenmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlar hayatları boyunca farklı gelişim dönemleri içinde farklı görev ve sorumluluklar almakta ve bu sorumluluklar için adaptasyon süreci geçirmektedirler. Bu adaptasyon sürecinde kişiler başa çıkma becerilerini kullanırlar. Kişilerin yaşamları boyunca üstlendikleri görev ve sorumluluklar onlarda strese neden olmaktadır. Psikolojik dayanıklılık bireylerin karşılaştıkları güç durumlar ve yeni adaptasyon süreçlerine karşı başa çıkabilme kararlılığı ve sürekliliği olarak tanımlanmaktadır (Atarbay, 2017).

Psikolojik dayanıklılık, kişilerin yaşadıkları olumsuz deneyimler ve zorlu yaşam koşullarına rağmen bu durumları başarıyla aşabilme ve uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın bir yetenek ya da kişilerde bulunan bir nitelik olarak tanımlanmasının yanı sıra, hayatımızda sağlıklı gelişimin sürdürülmesinde katkı sağlaması ve olumsuz durumlar karşısında mücadele etme gücünü desteklemesi gibi nitelikleri vardır (Öz ve Yılmaz, 2009).

Bireylerin hayatı boyunca karşılaştığı zorluklar neticesinde gelişimini sağlıklı bir şekilde geliştirmesi veya olumsuz durumlar karşısında uyum gösterebilmesi alan yazında psikolojik dayanıklılık olarak tanımlanmaktadır (Sameroff, 2005). Öğretmenler kariyerleri

süresince stres oluşturan olay ya da durumlarla sıklıkla karşı karşıya kalırlar. Bu stres durumu verimli yönetilmediği takdirde kişilerde fiziksel ve psikolojik sağlığı olumsuz etkileyebilmektedir. Öğretmenlerde psikolojik dayanıklılık kavramı çeşitli durumlara karşı uyumlu davranma ve olumsuzluklar karşısında yeterlilikleri sınıf başarısı açısından önemlidir (Bobek, 2002).

Öz yeterlik kişilerin yaşamları boyunca karşılaştıkları önemli olaylar üzerindeki performans seviyeleri ve yeni şeyler ortaya çıkarma konusundaki inançlardır. Bir olay ya da durum karşısında kişilerin sahip oldukları beceriler ve yeteneklerden daha önemlisi öz yeterlilik inançlarıdır. Öz yeterlilik inançları kişilerin düşünce yapısını, motive olma stillerini, davranış tarzlarını ve olaylar karşısında nasıl hissettiklerini belirler (Bandura, 1994).

Öz yeterlilik algısı yüksek olan kişiler olmayan kişilere göre kendine, yeteneklerine ve başarıma potansiyellerine daha çok güvenmektedirler. Bu kişiler kendilerini bir durum karşısında yeterli görmektedirler. Dolayısıyla öz yeterlilik algısının kişilerin öğrenmelerini düzenleme ve başarıya karşı olan sorumluluklarını yerine getirme konusunda önemli olduğu görülmektedir (Bandura, 1997).

Tüm bu bilgiler ışığında, psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi önem arz etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Denizli ili merkez ilçelerinde resmi bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapan ve araştırmacının ölçekleri uyguladığı okul öncesi öğretmenleri ile ve belirtilen alt problemler ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Öğretmenlerin ölçekleri doldururken objektif ve doğru bir şekilde doldurduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitimi, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 19'da isteğe bağlı olarak gerçekleştirilen ve zorunlu ilköğretim yaşına gelmemiş eğitimidir şeklinde tanımlanmıştır.

Psikolojik Dayanıklılık: Yaşanılan olaylar neticesinde zihinsel sağlığı koruyabilme ve yeniden kazanabilme, psikolojik adaptasyon. (Herrman ve diğ., 2011).

Öz yeterlilik: İnsanların hayatlarını etkileyen olaylar karşısındaki etki performanslarıdır (Bandura, 1994)

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Psikolojik Dayanıklılık

Sosyo-ekonomik problemler, yaşadığımız çevre şartları, genetik yapımız, doğal afetler, sevdiğimiz birinin kaybı, aile içinde ya da arkadaş çevremizde olan ilişki sorunları, sağlık problemleri gibi hayatımızda denetimimiz dışında karşılaştığımız pek çok durum vardır. Bazı kişiler bu tür önemli olaylarla doğuştan sahip oldukları birtakım özellikleri sayesinde daha kolay başa çıkabilirler. Bazı kişiler ise sahip oldukları biyolojik ve sosyo ekonomik dezavantajları nedeniyle psikolojik rezervleri sınırlı kalmakta ve bu nedenden dolayı olumsuz durumlara karşı mücadele edecek gücü kendilerinde bulmakta zorlanmaktadırlar (Tüysüzöğlü, 2021).

Kişilerin karşı karşıya kaldıkları bu olumsuz olayların sonucu yaşamlarında değiştirilemez bir etkiye sahip değildir. Aksine kişiler yaşam boyu gelişmeye açıktır ve olumsuz hayat koşullarına karşı kontrol edebilir bir güce sahiptirler. ‘Resilience’ olarak literatürde yer alan bu kavramın rolü bu şekilde belirtilebilir (APA’dan aktaran Gün, 2021). İngilizcede “resilient” kelimesi olumsuz koşullar karşısında beklenti dışı pozitif sonuçlar elde etme ve olağanüstü durumlara kolay uyum sağlama becerisine sahip kişiler için, “resilience” kelimesi ise bu kişilik özelliğini belirtmek amacıyla kullanılmaktadır (Terzi, 2008).

Suzanne Kobasa tarafından 1979 yılında ilk defa kullanılan Psikolojik dayanıklılık (Resilience) kavramı koruyucu bir güç olarak kabul edilmesinin yanı sıra psikoloji biliminin önleyici kısmında yer aldığı için araştırılması büyük önem arz etmektedir (Akpulat, 2019; Altundağ, 2013). Dayanıklı bireylerin dayanıksız bireylere oranla hastalanma olasılığının daha düşük olduğu Kobasa’nın 1979 yılında gerçekleştirdiği çalışmasında yayımlanmıştır. 1982 yılında ise yine Kobasa tarafından yapılan araştırma sonucunda psikolojik dayanıklılığın kişilerin şu an bulunduğu mevcut ve gelecekte olması beklenen durumunu etkilediğini, ayrıca stres kaynaklı oluşabilecek kötü etkilerin gerçekleşme olasılığını azalttığı belirtilmiştir (Akpulat, 2019). Kobasa’ya göre (1979), psikolojik dayanıklılık bireylerin travmatik olaylar ve stres yaratan yaşam koşulları ile karşı karşıya kaldıktan sonra hayata uyum sağlayabilmesi ve sağlığını koruyabilmesidir. Bunlara ek olarak kişilerin yaptıkları işe kendini adanması, değişikliklere açık olması ve

kontrolü elinde tutabilmesi olarak belirtmektedir.

Aydoğdu'ya (2013) ise psikolojik dayanıklılığı kişinin yaşamında söz sahibi olmasını ve çevredeki değişim ve koşullara uyumunu sağlayan, stres oluşturan veya travmatik bir olay karşısında meydana gelen hastalık durumunu azaltan aynı zamanda kişilerin hayata ve sevdiklerine bağlanmasını kolaylaştıran bir kişilik özelliğidir şeklinde tanımlamıştır. Herrman ve diğerleri (2011), psikolojik dayanıklılığın stres durumlarından sonra zihinsel sağlığın korunması ve yeniden kazanılması, zorlu yaşam olayları karşısında olumlu adaptasyon süreci anlamında kullanıldığını ifade etmişlerdir. Psikolojik dayanıklılık Masten ve Gewirtz'e göre (2006), olumsuz durumlar sonrasında gelişen olumlu uyumdur.

Psikolojik dayanıklılık kriz anları sonucu ortaya çıkan zor şartlara rağmen tüm bu olumsuz durumların üstesinden gelebilme ve dik durabilme becerisidir. Böyle bir uyum becerisine ruhsal sağlığın temel taşlarından biridir dersek abartmış olmayız (Tüysüzöğlü, 2021). Zor şartların üstesinden gelme olarak tanımlayabileceğimiz psikolojik dayanıklılık kavramı hatalardan ders çıkarma, kendini yenileyebilme, yapılan işlerde artan enerji ve başaracağına dair kararlılık ile verilen görevde uğraşmak ve ilerlemek için çeşitli yeni yollar deneyebilme kapasitemiz ile ilişkilidir (Rose, Gilbert ve Richards ,2021).

Stewart ve diğerleri; Masten ve Obradovic, araştırmacıların psiikolojik dayanıklılık için birçok tanım yaptığını belirtmişlerdir. Bu tanımlarda var olan ortak özelliklere göre psikolojik dayanıklılık:

- a) Dinamik bir yapıya sahiptir; sürekli değişir ve gelişir,
- b) İnsanların gelişim evrelerine katkı sağlayan temel etkenlerden biridir,
- c) Üzerinde özenle durulması gereken kompleks bir yapıdır,
- d) Bireyde stres meydana getiren etkenler ile başa çıkma becerisi arasındaki dengeyle oluşmaktadır,
- e) Bireyin maruz kaldığı olumsuz koşullar ile başa çıkabildikçe gelişmektedir,
- f) Bireyin yaşadığı çevre ve doğuştan gelen özelliklerinin harmanlanması sonucunda ortaya çıkan karmaşık bir yapıdır ve psikolojik dayanıklılığın birçok parçası vardır,
- g) Psikolojik dayanıklılık sadece bireyin içsel kapasitesinden oluşmaz. Bu şekilde düşünmek bireyi anlama konusunda eksiklere yol açacaktır,
- h) Stres durumlarında meydana gelen risk faktörlerini ve bireysel karşı koymayı azaltmak ya da iyi hale getirebilmek için önemli olan koruyucu faktörleri ortaya çıkarır (akt. Aydoğan, 2021).

2.1.1.1. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler. Psikolojik dayanıklılığın risk faktörleri ve koruyucu faktörler olmak üzere iki temel bileşeni vardır (Fletcher ve Sarkar'dan aktaran Gün, 2021). Kişileri ruhsal olarak dayanıklı şekilde nitelendirebilmek için iki koşul gereklidir. Bunlar kriz durumları oluşturan riskler ve bu risklerin oluşturduğu olumsuz sonuçların etkilerinin yok edilmesi ya da azaltılması için gerekli olan kişisel rezervler ve deneyimler (Tüysüzoğlu, 2021).

2.1.1.1.1. Risk faktörleri. Psikolojik dayanıklılık durumunun ortaya çıkabilmesi için kişinin zorluk yaşayacağı riskli bir durumla karşı karşıya gelmiş olması gerekmektedir(Gün, 2021). Risk psikolojik dayanıklılığın meydana gelebilmesi için bir ön koşuldur (Öz ve Yılmaz, 2009). Risk faktörleri olumsuz sonuçların nedeni olmakla birlikte olumsuz sonuçlarla sadece ilişkili de olabilir. Risk faktörleri sosyo kültürel, demografik, biyolojik ve genetik şartları ve durumları içerebilir (Gizir, 2007).

Gizir (2007), psikolojik dayanıklılık araştırmalarından yola çıkarak risk faktörlerini bireysel, ailesel ve çevresel olarak ayırmıştır:

Kişisel risk faktörleri

- Doğumun erken olması
- Yaşamda karşılaşılan olumsuz yaşantılar
- Kronik hastalıklar

Ailevi risk faktörleri

- Ebeveynlerin hasta olması ya da psikolojisinin bozuk olması
- Ebeveynler ile ilgili sıkıntılar (boşanma, ölüm, tek olma gibi)
- Küçük yaşta anne baba olma

Çevresel risk faktörleri

- Ekonomik sıkıntılar ve yoksulluk
- Çocuk ihmali ve istismarı
- Savaş ve doğal afetler gibi toplumsal travmalar
- Toplumsal şiddet ve ailevi felaketler
- Kendine ait bir evin olmaması (s.116).

Kişisel Risk Faktörleri; zekâ seviyesinin, özgüvenin ve benlik saygısının düşük olması, mizacın kaygılı olması, kişinin sağlık problemleri geçirmesi, başa çıkma mekanizmalarının etkili bir şekilde kullanılamaması, otokontrol yeteneğinin kişide az olması, kişinin kendini ifade etmesinde sıkıntılar yaşaması, agresiflik ve uygun olmayan davranışlar sergileme.

Ailevi Risk Faktörleri; aileden gelen hastalıklar, boşanma, bir ebeveynin olmaması, aile içi sağlıklı iletişim olmaması, disiplin konusundaki hatalar ve tutarsızlıklar, kardeşler arasındaki ilişkinin bozuk olması, şiddet, ihmal ve istismar.

Toplumsal Risk Faktörleri; sosyo-ekonomik düzeyin düşüklüğü, sosyal alanda bulunan ev okul gibi faktörlerin yetersizliği, rol model olmayışı, uyuşturucu madde kullanılması, göç, işsizlik ve şiddet içeren bir çevrede yaşama (Tümlü, 2012).

2.1.1.1.2. Koruyucu faktörler. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen diğer bir etmen olan koruyucu faktörler, karşılaşılan olumsuz olaylara karşı kişinin yapıcı bir şekilde karşılık vermesini kolaylaştırır. (Kararımak, 2006). Masten' göre karşılaşılan risk faktörlerinin olumsuz sonuçlarını azaltan veya ortadan kaldıran ayrıca bireyin becerilerinin ve uyumunun gelişmesini sağlayan olumlu durumlara koruyucu faktörler denir. Koruyucu faktörler çevresel, ailesel ve kişisel faktörler olarak bireyler ve olumsuz deneyimler arasında bulunmaktadır (akt. Karakaya, 2019). Masten, psikolojik dayanıklılık arttığı zaman stresin azaldığını belirtmekte ve risk faktörleri ile koruyucu faktörlerin tam ters kavramlar olduğunu eklemektedir (akt. Kararımak, 2006).

Soutwick, Litz ve Charney koruyucu faktörler ile ilgili yapılan çalışmaları incelemiş ve koruyucu faktörlerin bireysel, ailesel ve çevresel olmak üzere 3 faktör olarak gruplandığını belirtmişlerdir. Buna ek olarak yapılan araştırmalar doğrultusunda bireysel koruyucu faktörlerin psikolojik dayanıklılık üzerinde diğer koruyucu faktörlere göre daha etkili olduğu tespit edilmiştir (akt. Gün, 2021).

Psikolojik dayanıklılık araştırmalarında üzerinde durulan koruyucu faktörler üç grup şeklinde listelenmiştir (Gizir, 2007).

Bireysel Koruyucu Faktörler

Zekâ

Akademik başarı

Olumlu veya kolay mizaç

İç kontrol odağı

Benlik saygısı ve özyeterlik

Kişisel farkındalık ve kendini kabul

Özerklik

Yaşam hedeflerinin olması ve gelecek için olumlu beklentiler

Etkili problem çözme becerileri

İyimserlik ve umut

Sosyal yetkinlik

Mizah duygusuna sahip olma

Sağlık

Cinsiyet

Yaş

Ailesel Koruyucu Faktörler

Destekleyici anne-baba ya da bir aile üyesiyle olumlu ilişkiler

Etkili ebeveynlik/effective parenting/ev yapısı ve kuralları

Çocuğa yönelik yüksek ve gerçekçi beklentiler

Çevresel Koruyucu Faktörler

Sosyal çevredeki destekleyici bir yetişkinle olumlu ilişkiler

Akran / Arkadaş desteği

Etkili toplumsal kaynaklar (kaliteli okullar, gençlik merkezleri, gençlik organizasyonları vb.)

2.1.1.2. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin özellikleri. Psikolojik dayanıklılık bireyin daha uyumlu olmasını sağlayan ve stresli olayların bıraktığı negatif etkileri azaltan bir kişilik özelliği olarak belirtilmektedir. Bazı araştırmacılar psikolojik dayanıklılığın doğuştan gelen bir genetik özellik olduğunu savunsalar da yapılan birçok araştırma sonucunda psikolojik dayanıklılığın öğrenilebilir olduğu bulunmuştur (Basım ve Çetin, 2011).

Bireyin karşılaştığı zorlu olaylar karşısında çözüm yolunu hızlı bir şekilde bularak, tüm olumsuzluklara rağmen hedefine yönelik kararlılığını ve çabasını kaybetmeden yoluna devam edebilmesi psikolojik dayanıklılık düzeyinin iyi olduğunu gösterir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireyler hayata karşı olumlu bakış açısına sahiptir. Her şeye rağmen hayatı yaşamaya değer bularak olumsuz durumlar karşısında çaba sarf ederek kontrolü elinde tutmaya çalışır (Şahin'den aktaran Yılmaz, 2019).

Crowley psikolojik dayanıklılık düzeyi yüksek olan kişileri sorumluluklarını bilen, olumsuz durumlar karşısında kaçınmacı olmayan, pozitif bakış açısıyla yaklaşan ve etkili bir şekilde başa çıkabilen, hem kendi içinde destek sistemleri olan hem de çevresinden destek almaya açık, otokontrol sistemi gelişmiş, zihinsel ve duygusal yapısı pozitif olan, hayattan doyum sağlayabilen şekilde ifade etmiştir (akt. Aydoğdu, 2013). Beklenmedik bir durum karşısında olayı kendi lehine çevirmeye çalışan ve hayatına bir şey olmamış gibi devam edebilen, yaşam sürecinde kontrolü kendi elinde tutmayı başaran kişiler psikolojik dayanıklılık seviyeleri iyi olan kişilerdir. Tam tersi dayanıklılık konusunda eksiklik yaşayan kişiler gelişime kapalıdır, hayatı negatif görürler ve bu şekilde yaşarlar (Yılmaz, 2019).

Dayanıklı bir kişi zorluklarla karşı karşıya kaldığında onları görmezden gelmez, olayların üstüne giderek onlarla yüzleşmeye çalışır. Aslında bu kişi olaylara karşı daha umursamaz değildir. Psikolojik dayanıklılığı fazla olan kişinin amacı karşılaştığı sorunlardan kaçmak yerine onlarla yüzleşerek hayatına daha sağlam bir şekilde devam edebilmektir (Akgün, 2021).

2.1.1.3. Öğretmenlik mesleği açısından psikolojik dayanıklılık. Öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayıran ve onu önemli kılan özelliği gelecekte toplumun bir bireyi olacak olan öğrencileri yetiştirmeyi ve geliştirmeyi amaç edinmesidir. Öğretmenlik mesleğini yapan bir kişide diğer mesleklerde olduğu gibi mesleki bilgi gerekmesinin yanında mesleğini severek yapabilme, yeniliklere açık olma, özverili davranma ve hoşgörü gibi yetilerin de bulunması gerekmektedir. Öğretmenlik mesleğinde çeşitli stres kaynakları olması ruh sağlığının olumsuz yönde etkilenmesine neden olmakta bu da öğretmenler için risk teşkil etmektedir (Girgin ve Baysal, 2005).

Öğretmenlerin iş yaşamlarında zamanlarının çoğunu öğrencileri ile birlikte sınıf ortamında geçirmeleri onları diğer iş arkadaşlarından ayırmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının fazla olması, bunları belli bir zaman diliminde gerçekleştirmek zorunda olmaları, küçük yaş grupları ile çalışmaları öğretmenlik mesleğine ait zorluklardan bazılarıdır (Er, 2018). Öğretmenlik mesleğinden karşılaşılan bu stres durumları öğretmenin meslek yaşantısını, öğrencileri ve diğer insanlarla olan ilişkilerini ve ilgisini, mesleki görev ve sorumlulukların gerçekleşmesini etkilemektedir (Girgin ve Baysal, 2005). Öğretmenlerin iş ve iş yerinde karşılaşacağı herhangi bir stres durumunun eğitim ve öğretim faaliyetlerini ve dolayısıyla eğitimle ilgili olan tüm faktörleri olumsuz anlamda etkileyebileceği söylenebilir (Yılmaz, 2019). Psikolojik dayanıklılık bu anlamda öğretmenleri destekleyerek mesleki açıdan strese rağmen iyi olma, performansı ve başarıyı koruma konusunda yardımcı olur (Akgün, 2021).

Öğretmenlerin stres oluşturan mesleki faktörlerden etkilenmeden işlerini etkili ve verimli bir şekilde yapabilmeleri ve sonucunda başarılı olmaları psikolojik açıdan dayanıklı olmaları ile mümkündür. Bu nedenle mesleğin olumsuz yönleriyle başa çıkabilmek ve tükenmişlik duygusunu yenebilmek için öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığının artırılmasının önemli olduğu tespit edilmiştir (Sezgin, 2012). Psikolojik dayanıklılık düzeyinin yüksek olması öğretmenlik mesleği açısından gerekli görülmektedir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan öğretmenler bir sorunla karşılaştığında o sorunu çözebilmek için stratejiler geliştirecek ve sorunu daha kolay bir şekilde

çözebilecektir (Bobek, 2002). Psikolojik dayanıklılığın yüksek olması ayrıca öğretmenlerin iş doyumlarının ve iş hayatında yaşam kalitelerinin yüksek olmasını etkileyerek örgütsel bağlılıklarını ve motivasyonlarını da arttırır. Bu durum neticesinde öğretmenler mesleki performanslarında beklenen düzeye ulaşabilirler (Yılmaz, 2019).

2.1.2. Öz Yeterlilik

Öz yeterlilik kavramı Sosyal Bilişsel Kuram içeriğinde yer almaktadır. Bu kavram ilk defa Bandura tarafından kullanılmıştır. Bu kurama göre birey aktif ve öz düzenleme yeteneğine sahip olmasının yanı sıra kendi geleceğini şekillendirebilen bir canlı olarak açıklanmıştır. Yani birey çevresinde bulunan sosyal sistemlerin hem bütününe sahip hem de bir parçasıdır diyebiliriz. Bununla birlikte sosyal bilişsel kuram bireyin davranışlarının sadece tek yönlü olarak çevre ya da kalıtımın etkisiyle değil üç temel değişkenin etkileşimleri sonucu şekillendiğini belirtir. Bu değişkenler çevresel etkiler, kişinin bilişsel yapısı ve davranışın kendisidir. Kurama göre bireyin yapabileceklerine yönelik inanç ve tutumları ona bu gücü vermektedir. Bu inançlar ise öz yeterlilik kavramı ile açıklanmaktadır (Kesgin, 2006).

Öz yeterlilik kavramı, yapılacak eylemi planlama, gerekli becerilerin olup olmama durumunun gözden geçirilmesi, eylemin artılarının ve eksilerinin değerlendirilmesi sonucunda oluşan güdülenme düzeyi öğelerine sahiptir. Kişinin güçlü bir öz yeterliliğe sahip olması iyilik hali ve başarıyı getirmekle birlikte kişisel gelişimi ve becerilerin gelişmesini sağlamaktadır. Kişinin gerçekleştirmiş olduğu başarılı deneyimleri, çevresindeki diğer benzer kişilerin başarı hikâyeleri, olumlu geri dönüşler ve duygu durum öz yeterlilik inancını besleyen kaynaklar olarak söylenebilir. Kişi bir davranışı başarısız olarak sonuçlandırıldığında başarısızlığını kendi eksikliğine değil çevresel durumlara bağlıyorsa öz yeterliliği yüksek demektir (Yıldırım ve İlhan, 2010).

Atik'e (2021) göre öz yeterliliğe sahip bireyler yaşamları boyu karşılaşacakları durumları kontrol edebileceklerine inanırlar. Bu durum aslında bireyin öz yeterliliğe olan inancının olmasıdır. Bandura'ya göre (1977) öz yeterlilik kavramı kişilerin yaşamlarında önemli bir etkidir. Öz yeterlilik kavramı birbiri ile ilişkili dört kaynağa bağlıdır. Bunlar şu şekildedir:

Uсталık deneyimleri: Kişi bir görevi başarıyla tamamladığı zaman hem performansı doğrudan etkilenir hem de bu durum kişi için ödül niteliği taşır

Duygusal durumlar: Kişinin bir görevi yerine getirip getirmeme durumunu içinde bulunduğu fizyolojik ve duygusal durum etkiler.

Vekâleten deneyim: Kişinin bir işi başarıyla bitirebileceğine olan inancı çevresindeki insanların başarısını gözlemledikçe artar.

Sözlü İkna: Çevreden gelen sözlü destek ile kişinin verilen işi yapabileceğine inanma seviyesi ve öz yeterlilik duygusu artar (akt. Şentürk, 2021).

2.1.2.1. Öğretmen öz yeterliliği. Öğretmen, öğrenci ve eğitim programı eğitimin sisteminin temel öğeleridir. Ancak bunlardan en önemlisi öğretmendir denilebilir. Okul öncesi dönemin önemi bilinmekle birlikte böyle önemli bir dönemde öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenlerin yeterliliklerinin beklenen düzeyde olması çocukların gelişimi ve eğitimi için son derece önemli bir gerekliliktir (Taç, 2019). Bandura'ya (1997) göre öğretmen gerekli beceri ve öz yeterliliğe sahip olduğunda, öğrenciler için gerekli ve nitelikli ortamı sağlar ve elverişli hale getirir. Eğitimde kullanılan öğretim yaklaşımı, yapılacak aktivite, sınıf yönetimi ve öğrenci performanslarını değerlendirme büyük ölçüde öğretmen öz yeterliliği inancından etkilenmektedir (akt. Çoşkun, 2020). Öğretmen öz yeterliliği öğretmenlik mesleğinde etkili ve verimli olabilmek için öğretmende olması gereken bilgi, beceri ve tutumlardır (MEB, 2017).

Öğretmenlik mesleğinde mesleki alan bilgisinin yanı sıra öz yeterlilik duygusunun da olması gereklidir. Öğrencilerde öz yeterlilik algısının gelişmesini etkileyen faktörlerden biri de öğretmenlerde görülen öz yeterlilik algısıdır. Çocuk öz yeterlilik algısını ilk önce en yakın olduğu çevrede yani ailede öğrenir. Daha sonra eğitim öğretim faaliyetleri için gittiği ve vaktinin çoğunu geçirdiği okul ortamı öz yeterlilik algısının geliştiği ikinci bölgedir. Öz yeterliliği yüksek olan bireyler, sahip olduğu düşüncelerini aktarırken, bu düşünceleri hayata geçirirken ve yorumlarken zorluk çekmezler (Kesgin, 2006).

Öğretmenler meslek hayatları boyunca eğitim ortamındaki çeşitli değişkenlerden etkilenirler. Bu değişkenler meslektaşları, kurum müdür ve müdür yardımcıları, öğrenciler ve aileleridir. Öğretmenlerin öz yeterlilik algıları ise eğitim sürecini, öğrencilerin eğitim sürecindeki aktifliğini ve en önemlisi öğrencilerin akademik başarılarını etkilemektedir. Öğretmenlerin öz yeterlilik inançları meslek hayatları boyunca karşılaştıkları olaylar sonucu kazandıkları deneyimler nedeniyle farklı boyutlarda olabilir. Beklenildiği üzere öğretmenlerin yüksek öz yeterlilik inancına sahip olmaları ancak kendilerini sürekli geliştirmelerine bağlıdır (Tetik, 2021).

(Bacanlı, 2009), yüksek bir özyeterliliğe sahip öğretmenin özelliklerini şöylece:

- Öğrencileri ile iletişimi iyi seviyededir,
- Ebeveynler ile iletişimde sorunlar ve ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli bildirimlerde

bulunur,

- Sadece eğitim müfredatına bağlı kalmayarak öğrenciler için gerekli bilgileri kendi bilgi birikimi ile aktarmak,
- Bireysel olarak kendini sürekli yenilemek için eğitimler almak,
- Eğitim hayatındaki görev ve sorumluluklarını bilmek kaçınmamak,
- Gerek yurt içi gerekse yurt dışında eğitim konusunda yapılan çalışmaları ve gelişmeleri takip ederek bilgi hazinesini genişletmek,
- Bilgiyi doğru kaynaktan elde ettikten sonra bilginin güncelliğini sürekli kontrol etmek
- Eğitim sistemindeki sorunları çözmek adına kalıcı çözüm önerileri üretmek
- Öğretmenlik mesleğinden sadece finansal beklenti içinde olmadan mesleği olması gerektiği gibi yerine getirdiğinde hak edilen noktaya ulaşabileceğine dair kendisine güvenmek,
- Önce kendi eksik noktalarını tespit etmek ve bu eksiklikleri gidermek adına harekete geçmek (akt. Akkaya-Semiz, 2019).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar

Psikolojik dayanıklılık kişilerin çalışma ortamlarında karşılaştıkları stresli durumlar ile başa çıkabilme açısından önemli bir özellik olarak görülmektedir (Saruhan, 2019). Öğretmenlik mesleği koşulları nedeniyle stres faktörünün yoğun olduğu bir meslek olarak görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık konusunda iyi olmaları önemli bir özelliktir. Gerek iş ortamında gerekse işin kendisinde bulunan stres ile başa çıkabilen öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olması ile ilgilidir (Yılmaz, 2019).

Alanyazın incelendiğinde psikolojik dayanıklılık ile çeşitli değişkenlerin birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu değişkenlere baktığımızda cinsiyet değişkeninin pek çok araştırmada incelendiği ancak Er (2018) ile Uçar'ın (2014) yaptığı çalışmalarda anlamlı farklılığa ulaşıldığı saptanmıştır. Er (2018) çalışmasında erkeklerin psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olduğunu elde etmişken, Uçar (2014) ise kadınların psikolojik dayanıklılıklarının yüksek olduğunu bulmuştur. Yaş değişkenini inceleyen araştırmalara baktığımızda Akgün (2021), Öztürk (2019), Karakuş (2017), Uçar (2014) ve Yalçın

(2013) yapmış oldukların çalışmalarında farklılık tespit ettikleri ve tüm çalışmalarda elde edilen sonuçlar doğrultusunda yaş düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılığın arttığı görülmüştür. Akgün (2021), Yılmaz (2019), Er (2018), Karataş (2016), Sönmezer (2015) ve Yalçın (2013) çalışmalarında kıdem değişkenini incelemiş ve çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Akgün(2021) ve Er (2018) psikolojik dayanıklılığın hizmet süresi arttıkça arttığını, Yılmaz (2019) ve Karataş(2016) ise hizmet süresi düşük olan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Medeni durum psikolojik dayanıklılık araştırmalarında oldukça incelenen değişkenler arasındadır. Akgün(2021), Karakaya (2019), Karataş (2016) ve Uçar (2014) araştırmalarında medeni durum değişkeninde anlamlı fark bulmuştur. Karataş (2016) bekar öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu sonucunu elde ederken, Akgün (2021), Karakaya (2019) ve Uçar (2014) evli öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarını daha yüksek seviyede bulmuştur. Eğitim durumu değişkeninde anlamlı düzeyde fark bulan araştırmacı Akgün (2021), lisansüstü eğitim almış olan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının lisans ve lise mezunu olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Yapılan araştırmalarda okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılığı konusunun farklı boyutlarda ele alındığı görülmektedir. Son yıllarda psikolojik dayanıklılığın iş doyumunu, iş yaşam kalitesi, iş yaşam dengesi, iş yaşamında yalnızlık, motivasyon, sosyal destek gibi iş yaşamına dair faktörler ile ilişkilendirilerek araştırıldığı görülmektedir. Akgün (2021) araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyum düzeylerini incelemiştir. Gerçekleştirilen çalışmada 1066 okul öncesi öğretmeni ile çalışmıştır. Örneklemde bulunan öğretmenler farklı hizmet bölgelerinden seçilmiştir. Yapılan çalışmada ilişkisel tarama modeli ile çalışılmıştır. Ayrıca veri toplama aracı olarak Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Minnesota İş Doyumu Ölçeği ve Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, okul türü, görev yapılan hizmet bölgesi ve hizmet alanı, kadro türü ve eğitim verilen sınıfta kaynaştırma eğitimi alan çocuk bulunma durumuna göre psikolojik dayanıklılıklarında anlamlı bir fark bulunmazken, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve meslekteki hizmet süresi değişkenlerine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin iş doyum düzeylerinin ise yaş, eğitim durumu, medeni durum, görev yapılan hizmet bölgesi, hizmet alanı ve kadro türü değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer bir sonuca baktığımızda okul öncesi öğretmenleri iş doyumlarının orta üstü düzeyde, psikolojik dayanıklılıklarının ise iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. İş doyumunu ile psikolojik dayanıklılık arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki

tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve iş yaşam kalitelerinin incelendiği başka bir araştırmada Yılmaz (2019), 438 öğretmen ile çalışmış ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, İş Yaşam Kalitesi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama amacıyla kullanılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri cinsiyet, branş, okul türü, eğitim durumu, okuldaki hizmet süresi ve meslekteki hizmet süresi değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda anlamlı fark tespit edilmemiştir. Öğretmenlerin hizmet süreleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Ayrıca iş yaşam kalitesinin cinsiyet, branş, okulda geçirilen hizmet süresi, eğitim durumu, okul türü ve kıdem gibi alt boyutlar bazında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Öğretmenlerin eğitim durumu iş yaşam kalitesinin toplam yaşam alanı, güvenli ve sağlıklı çalışma koşulları, iş gören kapasitesinin geliştirilmesi, sosyal sorumluluk, sosyal bütünleşme, demokratik ortam, uygun ve adil karşılık alt boyutları açısından incelenmiştir. Bu alt boyutlardan uygun ve adil kullanışlılık alt boyutunda anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları arttıkça iş yaşam kalitelerinin artacağı elde edilen araştırma bulguları arasındadır.

Akpulat (2019) tarafından yapılan çalışmada örgüt iklimi ile psikolojik dayanıklılığın iş yaşam dengesi üzerindeki etkisi öğretmenler üzerinde araştırılmıştır. İş Yaşam Dengesi Ölçeği, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R ve Örgüt İklimi Ölçeği kullanılmış ve 315 kişi ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında psikolojik dayanıklılığın ve örgüt ikliminin iş yaşam dengesi üzerinde pozitif yönde anlamlı etkisi olduğu bulunduğu görülmüştür. Diğer bir sonuca göre kişilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile iş yaşam dengesini sağlama düzeyleri doğru orantılı olarak artmaktadır. Çalışılan ortamda olumlu bir çalışma iklimi bulunduğu kişilerin iş yaşam dengesini sağlama düzeylerinin de yükseldiği bu araştırma ile tespit edilmiştir. Bu araştırmada görülen bir diğer önemli sonuç ise erkek öğretmenlerin iş yaşam dengesini sağlama konusunda kadın öğretmenlere göre daha iyi olmasıdır.

Saruhan (2019), Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Psikolojik Dayanıklılık, Algılanan Sosyal Destek Ve İş Yaşamında Yalnızlık Düzeylerinin İlişkisi isimli araştırmasının örneklem grubunu 392 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışmada psikolojik dayanıklılık, iş yaşamında yalnızlık ve sosyal destek değişkenleri baz alınarak tükenmişliğin ve bu değişkenler göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet ve medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Ayrıca araştırmada veri toplama aracı olarak Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci

Formu, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, İş Yaşamında Yalnızlık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık düzeylerine göre tükenmişlik düzeylerinin farklılaştığı bulunmuş, psikolojik dayanıklılığın bazında tükenmişlik düzeylerinin ise cinsiyet, medeni durum ve cinsiyet-medeni durum etkileşimine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin araştırmada sosyal destek ve tükenmişlik düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Algılanan sosyal destek bazında tükenmişlik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta ancak medeni durum ve cinsiyet-medeni durum ilişkisine göre farklılaşmamaktadır. Son olarak çalışmadan elde edilen diğer bir bulgu öğretmenlerin iş hayatında yalnızlık düzeyleri ile tükenmişlik düzeylerinin anlamlı farklılaştığı saptanmıştır. İş yaşamında yalnızlık düzeyleri bazında tükenmişlik düzeyleri cinsiyet, medeni durum ve cinsiyet-medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır.

Selçuklu (2013), öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ve kurum kültürü algılarının örgütsel bağlılığa olan etkisini araştırmak amacıyla ilişkisel tarama modelinde bir çalışma yapmıştır. Çalışmada 267 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak Örgütsel Bağlılık Ölçeği, Okul Kültürü Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından sosyal kaynaklar boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılığın görüldüğü bulunmuştur. Ayrıca kıdeme göre okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıklarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Okulöncesi öğretmenlerinin medeni durum değişkenine göre psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından gelecek algısı ve yapısal stil düzeylerinin farklılaşmadığı, kendilik algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar boyutunda ise farklılaştığı araştırma sonuçlarında saptanmıştır.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği başka bir araştırmada (Karakaya, 2019), ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve 702 öğretmen ile uygulama yapılmıştır. Örneklem kolay ulaşılabilir yöntem ile Erzurum ilinin Aziziye-Palandöken-Yakutiye merkez ilçelerinden seçilmiştir. Kişisel bilgi formu, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Öğretmen Motivasyon Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının orta düzeyde, içsel, dışsal ve toplam motivasyonlarının ise yüksek düzeyde çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile cinsiyet, branş, okul türü, eğitim durumu, kıdem, hizmet süresi değişkenlerinin arasında anlamlı fark bulunmadığı,

medeni durum değişkeninde anlamlı bir fark elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarında psikolojik dayanıklılık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkide manevi iyi oluşun rolünü ortaya koymak amacıyla Yavuz (2019), bir araştırma gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmada Konya ilinde öğrenim gören 561 öğretmen adayına uygulama yapılmış ve yapısal eşitlik modellemesi analizi gerçekleştirilmiştir. Kişisel Bilgi Formu, ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği’, ‘Beş Boyutlu Bilinçli Farkındalık Ölçeği’ ‘Üç-Faktörlü Spiritüel İyi Oluş Ölçeği’ veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Bu çalışmada psikolojik dayanıklılığı etkileyen en önemli değişkenin bilinçli farkındalık, ikinci değişkenin ise manevi iyi oluş olduğu saptanmıştır. Psikolojik dayanıklılık ile bilinçli farkındalık ve manevi iyi oluş arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının manevi iyi oluşları ile bilinçli farkındalıkları arasındaki ilişkinin pozitif ve doğrusal olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığını inceleyen araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda ortak olarak cinsiyet, yaş, meslekteki çalışma süresi, mezun olunan branş değişkenlerine göre psikolojik dayanıklılığın ölçüldüğü tespit edilmiştir. Karakuş (2017), özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıkları ile mesleki sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Karakuş yaptığı çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanmış ve Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ve Onikişubat merkez ilçelerinde bulunan 102 özel eğitim öğretmeni ile uygulamayı yapmıştır. Araştırmada cinsiyet, yaş, meslekteki çalışma süresi, mezun olunan branş ve kurum türü değişkenlerine göre psikolojik dayanıklılık ve mesleki sosyal destek düzeylerine bakılmıştır. Veri toplama aracı olarak Öğretmen Mesleki Sosyal Destek Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Yapılan çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve mesleki sosyal destek düzeyleri yüksek olarak tespit edilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet, meslekte çalışma süresi, mezun olunan branş değişkenlerine göre aralarında anlamlı farklılık olmadığı, yaş, kurum türü değişkenine göre ise anlamlı farklılık bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca psikolojik dayanıklılık ile sosyal destek kavramlarının birbirleriyle ilişkili olduğu görülmüştür.

Özel Eğitim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Ve Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi isimli araştırmasında Karataş (2016), özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ve başa çıkma stratejilerini çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Betimsel bir çalışma yapan

Karataş araştırmasında cinsiyet, yaş, medeni durum, branş ve meslekte hizmet süresi değişkenlerine bakmıştır. Veri toplama amacıyla Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R, Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği Kısa Formu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmış ve araştırmada 213 öğretmen ile çalışılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyete, branş, yaş göre özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Medeni durum ve meslekteki hizmet süresi değişkenleri ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sonuçlarda ayrıca, katılımcıların başa çıkma stratejilerinin cinsiyet, medeni durum, meslekteki hizmet süresi değişkenlerine ile aralarında anlamlı bir fark bulunduğu ancak branş ve yaşa göre anlamlı fark bulunmadığı saptanmıştır.

Resmi özel eğitim okullarında görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve mesleki sosyal destek düzeylerini cinsiyet, mezuniyet alanı, çalıştıkları kurum tipi, yaş, medeni durum, meslekteki hizmet süresi, öğrenim durumu değişkenleri açısından incelemek amacıyla Uçar (2014), İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan 36 öğretmen ile uygulama yapmıştır. Araştırmada Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Öğretmen Mesleki Sosyal Destek Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında özel eğitim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olduğu bilgisine erişildiği görülmektedir. Özel eğitim okulu öğretmenlerinin cinsiyet, medeni durum, mezuniyet alanları, yaş değişkenlerine göre psikolojik dayanıklılıklarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Ancak öğrenim durumu ve çalıştığı süre değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunlara birlikte özel eğitim okulu öğretmenlerinin mesleki sosyal destek düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, mezuniyet alanı, yaş, çalıştığı süre değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulunamamıştır. Özel eğitim okulu öğretmenlerinin çalıştığı kurum türü değişkeni ile mesleki sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı fark bulunduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri araştırılırken mesleki tükenmişlik, tükenmişlik konuları ile ilişkilendirilerek çalışmalar yapıldığı alan yazında görülmektedir. Sönmezer (2015), betimsel tarama modeli ile gerçekleştirdiği çalışmada öğretmenlerin tükenmişlik ve psikolojik dayanıklılık düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu araştırmanın veri toplama araçlarıdır. Çalışmada özel eğitimde çalışma, mezun olunan branş, cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi, çalışılan kurum, medeni durum, sınıf mevcudu gibi değişkenleri ile psikolojik dayanıklılık ve mesleki tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişki

incelenmiştir. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek, tükenmişlik düzeylerinin orta olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmadığı, özel eğitimde çalışma durumu, mezun olunan branş, kıdem, çalışılan kurum ve sınıf mevcudu değişkenlerine göre farklılaştığı saptanmıştır. Aynı şekilde tükenmişlik düzeyinin cinsiyet ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmadığı ancak özel eğitimde çalışma durumu, mezun olunan branş, kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Yalçın'ın (2013) aynı şekilde psikolojik dayanıklılık ve mesleki tükenmişlik bağlamında yaptığı çalışmasının ismi İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri İle Stres, Psikolojik Dayanıklılık Ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki'dir. Yapılan çalışmada 406 öğretmen ile çalışılmış ve betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tükenmişlik Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R ve Bireysel Akademik İyimserlik Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Mesleki tükenmişlik, akademik iyimserlik, psikolojik dayanıklılık ve algılanan stres düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Branş değişkenine göre algılanan stres düzeyinde anlamlı bir fark görülmezken, mesleki tükenmişlik, akademik iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkilerinde anlamlı fark görülmüştür.

Psikolojik dayanıklılık ile öz yeterliliğin ve yönetici yeterliliğinin arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yapıldığı görülmüştür.

Er'in (2018) yürütmüş olduğu çalışmanın ismi İlkokul Öğretmenlerinde Öz Yeterliğin Yordayıcıları Olarak Psikolojik Dayanıklılık Ve Proaktif Kişilik Özellikleridir. 364 öğretmen ile çalışılan araştırmada Öğretmen Öz Yeterliği Ölçeği, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği III-R ve Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmada cinsiyet, branş, yaş, kıdem ve okuldaki hizmet yılı değişkenleri ile ilişkilere bakılmıştır. Sonuç olarak psikolojik dayanıklılık ve proaktif kişilik özelliklerinin öz yeterliğin anlamlı birer yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Öz yeterliliğin öğrenci katılımı boyutunda branş ve yaş değişkenlerine göre anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Yaş ilerledikçe psikolojik dayanıklılık ve proaktif kişilik özelliğinin arttığı da elde edilen sonuçlar arasındadır.

Öztürk (2019), yaptığı araştırmada müdürlerin, ortaokullarda çalışan öğretmenlerin algılarına göre yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları arasındaki

ilişkiyi belirlemek amacıyla 401 öğretmen ile çalışmıştır. Psikolojik dayanıklılık ölçeği, okul müdürlerin yeterlikleri ölçeği ve kişisel bilgi formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin psikolojik olarak dayanıklı ve okul müdürlerinin de yönetici olarak yeterli görüldüğü sonucuna varılmıştır.

2.2.2. Öz Yeterlilikle İlgili Araştırmalar

Öz yeterlilikle ilgili yapılan çalışmaların farklı boyutlarda ele alındığı görülmektedir. Öz yeterlilik düzeyi ile bilişsel faaliyetlere ilişkin becerilerin birbiri ile ilişkilerini inceleyen araştırmalar alan yazında mevcuttur. Kesgin (2006), Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri ve öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için bir araştırma gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmada 184 öğretmen ile çalışılmış ve problem çözme envanteri, öz yeterlilik ölçeği ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının yüksek olduğu araştırma sonucunda elde edilen bulgular arasındadır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterliliklerinin yaş, medeni durum, aylık gelir, okul türü, mezun olunan bölüm, kıdem yılı ile ilişkisinde anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme davranışları ile medeni durum, aylık gelir, mezun olunan bölüm ve kıdem yılı değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ancak çalışılan okul türüne göre anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Arslan (2020), Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenmeye Yönelik Pedagojik İnançlarının Öz-Yeterlik İnançları ve Eleştirel Düşünme Becerileri Açısından İncelenmesi isimli çalışmasında eleştirel düşünme becerileri, pedagojik ve öz-yeterlik inançlarını kıdem, yaş ve öğrenim düzeyi değişkenlerine göre incelemiştir. Araştırmacı ilişkisel tarama modeli ile yaptığı çalışmasında 272 öğretmen ile uygulama yapmıştır. Pedagojik inanç sistemleri ölçeği, eleştirel düşünme tutum ölçeği ve öğretmen öz-yeterlik ölçeği yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının ve pedagojik inançlarının yüksek olduğu görülmüştür. Eleştirel düşünme tutumlarının ortalamanın üzerinde olduğu bulunmuştur. Eleştirel düşünme tutumları ile pedagojik inançların yaş, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının ise sadece eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı sonuçlar arasındadır.

Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile ilgili araştırma yapılırken mesleki yeterlilik, mesleki tükenmişlik düzeyi gibi mesleğe yönelik konular ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Taç (2019) yaptığı araştırmasında okul öncesi

öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançlarının incelenmesi amaçlanmış ve bu inancı etkileyen faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmada karma model kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin çok boyutlu öz yeterlilik inanç ölçeği ve kişisel bilgi formu nicel veri toplama aracı olarak, gözlem, görüşme ve doküman analizi yöntemleri de nitel veri toplama aracı olarak kullanılmış ve 6 okul öncesi öğretmeni ile çalışılmıştır. Çalışmada yaş, kıdem yılı, mezun olunan lise türü, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü, çalışma statüsü, sınıftaki çocuk sayısı, okul imkânlarından memnun olup olmama durumu, sınıfta yardımcı personel bulunma durumu, maaşı yeterli bulup bulmama durumu, mesleğe yönelik tükenmişlik duygusu hissedip hissetmeme durumu, mesleği sevip sevmeme durumu, mesleğe yönelik yayınları takip etme sıklığı, hizmet içi eğitim kurslarına katılma sıklığı, öğretmenlerin büyüdüğü aile tipi, yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yer ve öğretmenlik yaptıkları şehirden memnun olup olmama durumları gibi çok çeşitli değişkenlere bakılmıştır. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin öz yeterlilik inanç düzeylerinin ortalama düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Ayrıca öz-yeterlilik inanç düzeylerinin yaş, kıdem durumu, mesleki yayınları takip etme sıklığı, hizmet içi eğitim alma ve öğrenci sayısına göre arttığı görülmüştür. Göksu (2020), Okul Öncesi Öğretmenlerinin Genel Öz Yeterlilik Algıları İle İş Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi isimli çalışmasında 169 öğretmen ile çalışma yapılmış ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Minnesota İş Doyum Ölçeği, Genel Öz Yeterlilik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Sonuçlara baktığımızda öz yeterlilik düzeylerinin çalıştığı kurum ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre değiştiği, iş doyum düzeylerinin ise mezun olunan program türü, çalışılan kurum, mezun olunan lise türü ve aylık gelir değişkenlerine göre değiştiği görülmüştür. Bir diğer çalışmada Yüksel (2020), öz yeterlilik inançlarını mesleki açıdan ve kişilik özellikleri açısından ilişkilendirerek incelemek istemiştir. Yaptığı çalışmada araştırmacı okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri, öz yeterlik inançları ve kişilik özelliklerini bazı demografik değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Yaş, mesleki kıdem, eğitim düzeyi, kurum türü değişkenlerinin incelendiği çalışmada 317 okul öncesi öğretmeni örnekleme oluşturmaktadır. Maslach Tükenmişlik Envanteri-Eğitimci Formu, Beş Faktör Kişilik Envanteri, Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tek Boyutlu Öz Yeterlik İnançları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inancının yüksek olduğu araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Öz yeterliliğin yaş ve mesleki kıdem değişkenleri ile arasında anlamlı farklılaşma olduğu araştırma sonucunda görülmüştür.

Özşahin (2019) öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öğretmenlik öz yeterlilikleri ve motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında 289 öğretmen ile uygulama yapmıştır. Öğretmenlere Öğretmen Motivasyon Ölçeği, Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeği ve Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre çalışmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlilik ve motivasyon düzeyleri yüksek, sosyal medya bağımlılığı düzeyleri düşük bulunduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının mezuniyet ve hizmet süresi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ancak cinsiyet, branş ve görev yapılan okul türü değişkenlerine göre değişmediği görülmüştür. Sosyal medya bağımlılığı konusunda bakıldığında ise erkek öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığının bayan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öz yeterlilik konusunda yapılan diğer bir çalışmada bilinçli farkındalık ve duygu yönetme becerileri öz yeterlilik ile ilişkilendirilmiş ve öz yeterliliğin bu becerilerdeki rolü araştırılmıştır. Şenay (2021) çalışmasında İstanbul'da görev yapan 384 öğretmen ile çalışmış ve yaş, cinsiyet, medeni durum, kıdem yılı ve sınıf mevcudu değişkenlerini incelemek istemiştir. Kişisel bilgi formu, Duyguları yönetme becerileri ölçeği, bilinçli farkındalık ölçeği, okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ölçeği veri toplamak amacıyla kullanılan ölçeklerdir. Öz yeterlilik, duygu yönetimi, bilinçli farkındalık durumlarının cinsiyet, medeni durum ve görev yapılan sınıf mevcudu değişkenlerine göre anlamlı derecede farklılık göstermediği, ancak öz yeterliliğin aile katılımı boyutu seviyesinde yaş ve mesleki deneyim değişkenlerine göre anlamlı farklılık olduğu elde edilen bulgular arasındadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Denizli ilindeki okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilikleri arasında ilişkinin olup olmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Birden fazla değişkenin aralarındaki etkileşimi belirlemede ilişkisel tarama modeli kullanılır (Şimşek, 2012).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırma grubunun ulaşılabilir ve kolay uygulanabilir merkezlerden belirlenmesi uygun örnekleme yöntemi denir (Creswell'den aktaran Astarlar, 2019). Çalışma grubunu, Denizli ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız okul öncesi eğitim kurumları ve anasınıflarında görev yapan ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 104 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin dağılımları Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Çalışılan kurum türü	<i>n</i>	%
Anaokulu	54	52,5
Ana sınıfı	49	47,6
Toplam	103	100,0
Öğretmen cinsiyeti		
Kadın	96	93,2
Erkek	7	6,8
Toplam	103	100,0

(devamı arkadadır)

Tablo 3.2. *Katılımcı Öğretmenlerin Demografik Özellikleri (devamı)*

Öğretmen yaşı	<i>n</i>	%
20-29 yaş	23	22,3
30-39 yaş	54	52,5
40 ve üstü yaş	26	25,2
Toplam	103	100,0
Öğretmen medeni durum		
Evli	81	78,6
Bekar	22	21,4
Toplam	103	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Öğretmen Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği (ÖÖİÖ)

Çalışmada Çolak vd. (2017) tarafından geliştirilen Öğretmen Öz-yeterlik İnancı Ölçeği (ÖÖİÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin puanlanması (1) Katılmıyorum, (5) Katılıyorum şeklindedir ve ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekte 27 madde ve 4 alt boyut vardır. Alt boyutlar Akademik Özyeterlik (1-5), Mesleki Öz-yeterlik (6-12), Sosyal Öz-yeterlik (13-20) ve Entelektüel Özyeterlik (21-27) şeklindedir. 5li likert şeklinde puanlanan ölçeğin Cronbach alfa değeri 92 olarak bulunmuştur. Ölçekten en yüksek 162 ve en düşük 27 puan alınabilmektedir. Ölçeğin puan ortalaması 81'dir. Ölçek maddelerinden yüksek alındığında o madde ile ilgili öz yeterlilik inançlarının yüksek olduğu söylenmektedir.

3.3.2. Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Psikolojik Dayanıklılık

Bu çalışmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek için Friborg, Hjemdal, Rosenvinge ve Martinussen (2003) tarafından geliştirilen ve Basım ve Çetin (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlandıktan sonra güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları yapılan "Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği" kullanılmıştır. Friborg ve arkadaşlarının 2003 yılında geliştirdikleri ölçeğin 5 boyutu vardı. Daha sonra 2005 yılında yaptıkları çalışmada kişisel güç boyutunu benlik algısı ve gelecek algısı şeklinde iki boyuta ayırarak ölçeği 6 boyutlu hale getirdiler. Bu güncellemeden sonra ölçek 33 madde ve benlik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynaklar

şeklinde 6 boyutlu hali ile kullanılmaktadır. Ölçekte, yapısal stil (3,9,15,21) ve gelecek algısı (2,8,14,20) boyutları dörder madde; aile uyumu (5,11,17,23,26,32), kendilik algısı(1,7,13,19,28,31,) ve sosyal yeterlilik (4,10,16,22,25,29) boyutları altışar madde, ve sosyal kaynaklar (6,12,18,24,27,30,33) boyutu ise yedi madde ile ölçülmektedir (Basım ve Çetin, 2011).

Ölçek beşli likert şeklinde puanlanmaktadır. Puan arttıkça kişinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin artması bekleniyorsa yanıt kutucukları soldan sağa 12345 şeklinde, puan azaldıkça psikolojik dayanıklılığın artması bekleniyorsa yanıt kutucukları 54321 şeklinde sunulmalıdır. Bununla birlikte ölçekte ters maddeler bulunmaktadır. Puanlama yapılırken ters maddelerin puanlarının tersten yapılması gerekmektedir.

Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0,66 ile 0,81 arasında ve test-tekrar test güvenilirliklerinin ise 0,68 ile 0,81 arasında değiştiği Basım ve Çetin'in yaptığı çalışmalar sonucunda saptanmıştır.

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu öğretmenlerin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formda öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, kıdem yılı, medeni durumu, eğitim düzeyi, çalıştıkları okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alıp almama durumu soruları bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini toplamaya başlamadan önce ölçekleri geliştiren sorumlu yazarlardan araştırmada kullanılacak olan Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Öğretmen Öz Yeterlilik İnancı Ölçeği ölçme araçları kullanım izni alınmıştır. Araştırmanın yürütülmeye başlanabilmesi için 2021-2022 eğitim öğretim yılı başında Pamukkale Üniversitesi'nin Etik Kurulu'ndan ve Pamukkale Üniversitesi aracılığıyla Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler uygun şekilde alınmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılması planlanan ölçekler online veri toplamak üzere bir online anket platformunda düzenlenerek paylaşılmaya hazır hale getirilmiştir. Denizli ili merkez ilçelerinde (Merkezefendi, Pamukkale) resmi bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlere ile ölçekler online olarak paylaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasının ardından, veriler online veri toplama portalından alınarak SPSS (Statistical Package for the Social Sciences, 23. versiyon) programına aktarılmıştır. Veriler analize hazır hale getirilmek için düzenlenmiştir. Veriler düzenlenirken ters kodlanması gerekli olan maddeler tespit edilip kodlanmış ve veriler içerisinde kayıp veri olup olmama durumuna bakılmıştır. Ardından her bir katılımcı için toplam puan hesaplanıp veriler ön analize hazır hale getirilmiştir. Bu çalışmada dağılımın normalliği analizleri yapılmış olup veriler normal dağılmadığı için analizler nonparametrik yapılmıştır. Ayrıca verilerin yüzde frekans değerlerini gösteren Spearman Korelasyon Analizi Mann Whitney U analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde toplanan verilerden elde edilen sonuçlar istatistiksel çözümlmelerine dayalı bulguları alt problemlerdeki sıraya göre verilmiştir.

Tablo 4.1.'de katılımcıların ölçek puanlarının ortalama, standart sapma değerleri, en düşük ve en yüksek puanları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin öz yeterlik ve psikolojik dayanıklılık inancı düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Öğretmenlerin Psikolojik Dayanıklılık ve Özyeterlilik Ölçek Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler

	<i>N</i>	En düşük	En yüksek	\bar{x}	<i>ss</i>
Psikolojik dayanıklılık	103	91,00	153,00	125,75	13,93
Özyeterlilik	103	46,00	135,00	115,05	15,03

Tablo 4.1 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık puanlarının en düşük 91, en yüksek 153 olduğu ve puan ortalamalarının 125.75 olduğu anlaşılmaktadır. Öz yeterlilik ölçeğinden alınan puan ortalaması 115,05 iken en düşük puan 46 en yüksek puanın 135 olduğu görülmektedir.

Araştırmanın “Okulöncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılıkları ile özyeterlilik algıları arasında ilişki var mıdır?” şeklindeki alt problemine yanıt aramak için *Spearman Korelasyon* analizi hesaplanmış ve Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2. Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılıkları İle Özyeterlilik Algıları Arasındaki Spearman Korelasyon Analizi

	Öz yeterlilik toplam	Sosyal özyeterlilik	Akademik özyeterlilik	Mesleki özyeterlilik	Entelektüel özyeterlilik
<i>r</i>	,540**	,513**	,383**	,421**	,377**
Psikolojik dayanıklılık <i>p</i>	,000	,000	,000	,000	,000
<i>n</i>	103	103	103	103	103

* $p < 0.05$

Tablo 4.2 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile öz yeterlilik toplam puanları ($r= .54, p=.000$); ve sosyal özyeterlilik alt boyutu ($r= .51, p=.000$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile öz yeterlilik akademik öz yeterlilik alt boyutu ($r= .38, p=.000$); mesleki özyeterlilik alt boyutu ($r= .42, p=.000$); entelektüel yeterlilik alt boyutu ($r= .37, p=.000$) arasında düşük ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada ile okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alıp almama değişkenleri arasında ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Analiz sonucunda öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik düzeylerinin cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alıp almama durumu değişkenlerine göre farklılaştığı ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin kıdem durumuna göre psikolojik dayanıklılıkları ve özyeterlilik algıları farklılaşmakta mıdır? sorusuna yanıt aramak için Mann Whitney U analizi yapılmış ve Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.3. Öğretmenlerin kıdem durumuna göre psikolojik dayanıklılıkları ve özyeterlilik algılarına ilişkin Mann Whitney U testi

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Anaokulu	54	54,26	2930,00	1201,00	,420
Anasınıfı	49	49,51	2426,00		
Özyeterlilik Anaokulu	54	55,68	3006,50	1124,500	,190
Anasınıfı	49	47,95	2349,50		

* $p<0.05$

Araştırma grubunda anaokulunda çalışan öğretmenlerin özyeterlilik sıra ortalaması 44 iken anasınıfında çalışan öğretmenlerin 49’dur. Anaokulunda çalışan öğretmenler ile anasınıfında çalışan öğretmenlerin öz yeterliliklerinde ve psikolojik dayanıklılıklarında çalışılan kurum türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($U=1201,01, p>0.05$). Tablo 4.3 incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının çalışılan kurum türüne göre farklılaşmadığı görülmektedir ($U=11241,500, p>0.05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin psikososyal özellikleri ile öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik düzeyleri cinsiyet, yaş, medeni durum, okul türü, eğitim durumu, kıdem ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumu değişkenlerine ait bulgulara dayalı ulaşılan sonuçlara ve yorumlara yer verilmiştir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık maddelerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması $X=125,75$ olarak bulunmuştur. Uygulanan ölçekten katılımcılar en fazla 165 alabilmektedirler. Bu bilgiler göz önüne alındığında okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Alan yazında araştırmadan alınan bu sonucu destekler nitelikte çalışmalar olduğunu görmekteyiz. Akgün (2021), Yalçın (2013), Karakuş (2017), Uçar (2014), Sönmezer (2015) yaptıkları çalışmalarında öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yüksek bulmuşlardır.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek çıkması olumlu olarak görülmektedir. Öğretmenlerin mesleklerini gerçekleştirirken karşılaşılabilecekleri olası güç durumların üstesinden gelme becerilerinin yeterli düzeyde olduğu düşünülmektedir (Sönmezer, 2015).

Öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarına ilişkin maddelerin aritmetik ortalamasının 115,05 olduğu araştırma bulgularında görülmektedir. Uygulanan ölçekte alınabilecek maksimum puan 135 olduğu için bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Kesgin (2006), Taç (2019), Arslan (2020), Yüksel (2020), Akbulut (2020) ve Özşahin (2019)'in de yaptıkları araştırmalar sonucunda aynı bulguyu elde ettikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin; cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu cinsiyetin psikolojik dayanıklılık üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını tespit eden başka araştırmalarla (Akgün 2020, Yılmaz 2019, Saruhan 2019, Öztürk 2019, Karakaya 2019, Karakuş 2017, Karataş 2016, Sönmezer 2015, Yalçın 2013), örtüşmektedir. Alan yazında bu bulgunun aksine cinsiyet değişkenine

göre psikolojik dayanıklılığın farklılaştığını saptayan araştırmalar Er (2018), Uçar (2014) da mevcuttur. Bu sonuçlardan yola çıkarak cinsiyet değişkeni ile ilgili net bir yargıya varmanın mümkün olmadığı görülmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın yaş değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Er (2018) ve Karataş (2016) tarafından yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular da bu bulguyu desteklemektedir. Bunların dışında yapılan geçmiş çalışmaları incelediğimizde yaş değişkeninin psikolojik dayanıklılığı etkilediğini saptayan araştırmalar (Akgün 2021, Öztürk 2019, Karakuş 2019, Uçar 2014, Yalçın 2013) da vardır.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın kıdem değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın mesleki hizmet süresine göre farklılık göstermediğini ifade eden çalışmalar (Karakaya (2019), Öztürk (2019), Karakuş (2017), Uçar (2014)), bulunmaktadır. Psikolojik dayanıklılığın kıdeme göre farklılaştığını saptayan araştırmalar ise Akgün (2020), Yılmaz (2019), Yalçın (2013), Er (2018), Sönmezer (2015), Karataş (2016) yapmış oldukları çalışmalardır. Bu araştırmalarda hizmet süresi arttıkça psikolojik dayanıklılığın arttığını saptayanlar da olduğu gibi, hizmet yılı düşük olan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtenler de mevcuttur.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Alan yazına bakıldığında bu bulguyu destekleyen çalışmaların Saruhan (2019), Öztürk (2019), Sönmezer (2015) tarafından gerçekleştirildiğini görmekteyiz. Tam tersi olarak medeni durum değişkeninin psikolojik dayanıklılığı etkilediği bulgusunu elde eden araştırmalar ise Akgün (2021), Karakaya (2019), Karataş (2016), Uçar (2014) tarafından yapılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Alanyazında psikolojik dayanıklılığın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini ifade eden araştırmalara (Yılmaz, 2019, Karakaya 2019, Uçar 2014, Sönmezer 2015 ve Şat, 2014) rastlandığı gibi anlamlı farklılık gösterdiğini ifade eden araştırmalar (Akgün 2020) bulunmaktadır.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın çalışılan okul türü değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Alan yazına bakıldığında bu bulguyu destekler nitelikte sonuçlar elde eden çalışmalara (Akgün 2021, Karakaya 2019, Uçar 2014) rastlanmıştır. Ancak Yılmaz (2019), Karakuş (2017), ve Sönmezer (2015) yaptıkları çalışmalarında kurum türü değişkenine göre psikolojik dayanıklılık düzeyinde anlamlı farklılık tespit etmişlerdir.

Araştırma bulguları incelendiğinde psikolojik dayanıklılığın MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Geçmiş yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde bu değişken ile psikolojik dayanıklılık ve öz yeterliliğin birlikte incelendiği herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bulgulara göre cinsiyet, yaş, kıdem, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışılan okul türü ve MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumu değişkenleri ile öğretmenlerin öz yeterlilik inançları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazına bakıldığında Özşahin (2019) araştırmasında aynı şekilde cinsiyet değişkeni ile öz yeterliliğin farklılaşmadığı sonucunu bulmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Kesgin (2006)'in yapmış olduğu araştırma bulguları bu bilgiyi destekler niteliktedir. Buna karşın Taç (2019), Arslan (2020) ve Yüksel (2020) araştırmalarında öz yeterliliğin yaş değişkenine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin kıdem değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazına bakıldığında bu bulguyu destekler nitelikte sonuçlar elde eden araştırmalara (Kesgin 2006 ve Göksu 2020) rastlanmıştır. Öz yeterliliğin kıdem değişkenine göre değiştiği bulgusunu elde eden araştırmalar ise Taç (2019), Arslan (2020), Yüksel (2020) ve Özşahin (2019)'un yaptığı çalışmalardır.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde Kesgin (2006) ve Taç (2019) yapmış oldukları çalışmada aynı bulguyu elde etmişlerdir.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Taç (2019), Arslan (2020) ve Yüksel (2020) çalışmalarında eğitim düzeyine göre öz yeterliliğin farklılaşmadığını, Özşahin (2019) ise farklılaştığını bulmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin çalışılan okul türü değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazında bu bulguyu destekler nitelikte araştırmalar (Kesgin 2006 ve Yüksel 2020) bulunmaktadır. Göksu (2020) ise yapmış olduğu çalışmasında öz yeterliliğin okul türü değişkenine göre farklılaştığını bulmuştur.

Araştırma bulguları incelendiğinde öz yeterliliğin MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan

yazında MEB ya da herhangi bir özel kuruluştan hizmet içi eğitim alma durumu değişkeninin incelendiği herhangi bir çalışma bulunamamıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde öğretmenlerin psikolojik dayanıklılığının öz yeterlilik ile toplam puanları ve sosyal öz yeterlilik alt boyutu ile arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile öz yeterlilik akademik öz yeterlilik alt boyutu, mesleki öz yeterlilik alt boyutu ve entelektüel yeterlilik alt boyutu ile arasında düşük ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma Denizli ili merkez ilçelerindeki bağımsız resmi bağımsız anaokulları ve anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır. Gelecekte yapılacak çalışmaların kapsamı daha fazla kişiyle yapılabilir.

Bu çalışmada katılımcıların neredeyse tamamı kadınlardan oluşmaktadır. Gelecek çalışmalar için erkek katılımcı sayısının daha fazla olduğu çalışmalar yapılabilir.

Bu araştırmada öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterliliklerine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Gelecekte öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık ve öz yeterlilik düzeylerine etki eden faktörlerin tespit edilmesi için nitel bir çalışma gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, Ö. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ve iş doyum düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akaya Semiz, D. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile özyeterlik düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi (uşak ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Akputat, Ş. (2019). *Örgüt iklimi ve psikolojik dayanıklılığın iş-yaşam dengesi üzerindeki etkisi: öğretmenler üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bayburt.
- Altundağ Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana
- Arslan, A. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin öğretme-öğrenmeye yönelik pedagojik inançlarının öz-yeterlik inançları ve eleştirel düşünme becerileri açısından incelenmesi: Sakarya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Aslanargun, E., ve Tapan, F. (2012). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2),219-238.
- Astarlar, F. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocuklarının öz-düzenleme becerilerinin izlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Atarbay, S. (2017). *Farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinin psikolojik dayanıklılıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atik, Ü. (2021). *Öğretmen adaylarının duygusal zekâ, başarı motivasyonu ve öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kilis.
- Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 187-200.
- Aydoğan, A. (2021). *Şehirdeki yeşil alan, dışarıda geçirilen zaman, sosyal medya bağımlılığı ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma stilleri, başa çıkma stratejileri ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. Ed: V. S. Ramachaudran. *Encyclopedia of Human Behavior*, 4, 71-81.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.
- Basım, H.N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-116.
- Bobek, B. L. (2002). Teacherresiliency: A keytocareerlongevity. *The Clearing House*, 75(4), 202-205.
- Çiçek, B. ve Almalı, V. (2020). COVID-19 Pandemisi sürecinde kaygı öz-yeterlilik ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki: Özel sektör ve kamu çalışanları karşılaştırması. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- Coşkun, O. C. (2020). *Öğretmen adayları pedagojik inançlarının, öğretmen öz-yeterlilik ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Doğanay, A., Ataizi, M., Şimşek, A., Salı Balaban, J., Akbulut, Y. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Er, N. (2018). *İlkokul öğretmenlerinde öz yeterliliğin yordayıcıları olarak psikolojik dayanıklılık ve proaktif kişilik özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, Ş. ve Kabasakal, Z. (2015). Psikolojik iyi olma ve yetişkin bağlanma boyutları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 82-90.
- Gencer, M. (2021). Öğretmenlerin mesleki streslerine ilişkin görüşleri: nitel bir çalışma. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırma Dergisi*, 7(2), 251-263.
- Girgin, G. & Baysal, A. (2005). Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi ve bazı değişkenler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (18) , 1-10.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gün, S. (2021). *Üniversitenin sürdürülebilirliğini, sürdürülebilirliği ve algılanan toplumsal desteğin eğitimin içinde değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Göksoy, S., & Argon, T. (2014). Okullarda öğretmenleri engelleyici ve destekleyici stres kaynakları. *Journal of TeacherEducation and Educators*, 3(2), 245-271.
- Göksu, Z. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin genel öz yeterlilik algıları ile iş doyumunu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

- Gömlüksiz, M. N., ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *TurkishStudies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 201-221.
- Havuz, Ş. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının uzaktan eğitim algılarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hazır Bıkmaz, F. (2004). Öz yeterlilik İnançları. İçinde Y. Kuzgun ve D. Deryakulu (Ed.), *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayınevi; 289-2314.
- Herrman vd. (2011). What Is Resilience?. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56(5), 258-265.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26(3), 129-142
- Karakaya, Y. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Karakuş, S. (2017). *Özel eğitim öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık ile mesleki sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Karataş, R. (2016). *Özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri ve başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kesgin, E. (2006). *Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli İli örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kılınc, M. (2017). Psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak öz-yeterlik ve etkileşim kaygısı. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 207-216. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40066/476692>
- Kobasa, C. S. (1979). Stressful life events, personality and health: an inquiry into hardness. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 37, 1-11.
- Kök, M., Çiftçi, M., Ayık, A. (2012). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183.
- Masten A.S. ve Gewirtz A.H. (2006). Resilience in development: The importance of early childhood. In: Encyclopedia on early childhood development <http://www.childencyclopedia.com/documents/MastengewirtzANGxp.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- MEB, (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı.
- MEB. (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Ankara: Öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü.
- Öz, F. ve Bahadır-Yılmaz, E. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. *Sağlamlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 82-89.
- Özşahin, C. (2019). *öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öğretmenlik öz-yeterlilikleri ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Öztürk, K. (2019). *ortaokul öğretmenlerinin algılarına göre müdürlerin yönetici yeterlikleri ile öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Sameroff, A. (2005). Early resilience and its developmental consequences. In: Encyclopedia on early childhood development. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.505.5238&rep=rep1&type=pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Sarıtaş, S. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının psikolojik iyi oluş halleri, mesleki kaygı düzeyleri ve özyeterlilik inançlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Saruhan, U. (2019). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek ve iş yaşamında yalnızlık düzeylerinin ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Selçuklu, A.E. (2019). *Örgütsel bağlılığın bir yordayıcısı olarak kurum kültürü ve psikolojik dayanıklılık: okulöncesi öğretmenler üzerine bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502.
- Şahin Sak İ. T. (2015) Okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ile ilgili öz-yeterlilik inançları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 101-120.
- Şenay, T. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin bilinçli farkındalık ve duygu yönetme becerileri arasındaki ilişkide öz yeterlilik inancının aracı rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şentürk, İ. (2021). *Okul öncesi öğretmen adaylarının empati yönelimlerinin öz-yeterliliklerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Sönmezer, B. (2015). *Öğretmenlerin tükenmişlik ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi.
- Taç, P. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlilikleri ile mesleki yeterliliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Tetik, A. (2021). *Öğretmen adaylarının özyeterlilik inançları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Tuğluk, M. N., ve Kürtmen, S. (2018). Türkiye'de öğretmen yeterlilikleri. *Journal of SocialSciences/Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 809-841.
- Tümlü, Ü. G. (2012). *Psikolojik dayanıklılık düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin temas engellerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tüysüzoğlu, N. (2021). *İnsan Ruhunun Cevheri Ruhsal Dayanıklılık* (1. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Uçar, T. (2014). *Özel eğitim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin ve mesleki sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, S. (2013). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile stres, psikolojik dayanıklılık ve akademik iyimserlik arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, F. ve İlhan İ.Ö. (2010). Genel öz yeterlilik ölçeği türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308
- Yılmaz, M. (2019). *Öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıkları ile iş yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Yüksel, H. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri, öz yeterlilik inançları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya

EKLER

EK 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-40501461
Konu : Anket Uygulama İzni

04/01/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğünün 21.12.2021 tarihli ve 143820 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi (LÖ.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve BAĞCI, "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Psikososyal Özellikleri ile Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını ilgil yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin ilgil yazılan ekinde belirtilmiş okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) konuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde 2021/2022 eğitim-öğretim yılı içinde denetimi ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, görevlilik esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten oluşturulan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgil genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Bayanını Tasahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği **sonuç raporunun çabucuk bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi** Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Özelliklerinizi arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
04/01/2022
Ali Nazım BALCIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüze Örsay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Ali Nazım BALCIOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Bu belge görevli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : M.Akif Ersoy Mah.29 Ekim Bulv.No:1741
MerkezeFındık DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ah29@meb.gov.tr
Kop Adresi : meb@denizli.kop.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi İçin: Hilmiye ERKOC-V.H.K.L / Seli GELMİS-SeF
Telefon No : 0(258) 214 20 95
Faks : 0(258) 214 20 99

Bu belge görevli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksogru.meb.gov.tr> adresinden **010-0680-3074-0000-0106** kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 05.11.2021-E.126119

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
SAYI: 68282350/22021/G020

Toplantı Tarihi : 3.11.2021
Toplantı Sayısı : 20
Toplantı Saati : 15:00

*10.131.1.68
898
26.11.2021*

KARAR 24- Üniversitemiz Eğitim Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezsiz (İ.Ö) Yüksek Lisans Programı 202106027 numaralı öğrencisi Merve BAĞCI'nın *"Okul Öncesi Öğretmenlerinin Psikososyal Özellikleri ile Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi"* konulu proje çalışmasına yönelik başvuru formunun usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve tasahhütlere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

ASLI GİBİDİR
3.11.2021

Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER
Başkan

ÖZGEÇMİŞ